

עם ביאור
הפטר והפסוק

זהר הקדוש

פרשת פינחס • ירידת השכינה בזמן חורבן הבית

לאחר שנתבאר כי שנצח והוד מתלבשים במלכות, אומר שאין הכוונה שדווקא שתי ספירות אלו מתלבשים בה, אלא כל הספירות העליונות כולן מתלבשות בתוכה. הנה ידוע שלכל ספירה מספירות העליונות מרומז בתוכו גוון מסוים, המורה על פעולת הספירה, ובספירת המלכות נכלל כל הגוונים של כל הספירות העליונות, כי כל הגוונים מתגלים רק על ידי המלכות.

ומוסיף עוד, שמה שאמרנו שנצח והוד מתלבשים במלכות, אין הכוונה שדווקא שני ספירות אלו מתלבשים בה, אלא כל הספירות העליונות כולם מתלבשים בתוכה, ומפרש, שהרי משמעות 'חזיון', **הא אוקמוה** - הרי ביארנו, **דאיהו חיוז דכל גוונים עלאין** - שהוא המראה של כל הגוונים העליונים, שהרי כל הגוונים נראים על ידי המלכות.

בשעת החורבן השכינה וצבאותיה עולים ממקומם, וזוכים על בני ישראל ועתה מפרש את המשך הפסוק **'מה לך איפה פי עלית כלך לגגות'**, ופירושו, **דְּהָא פד אַתְחַרַּב מַקְדָּשָׁא** - שהרי כשנחרב בית המקדש, **שְׂכִינְתָּא אַתָּא, וְסִלִּיקַת בְּכַל אֵינוֹן אַתְרִין, דְּהוּה מְדוּרָה בְּהוּ בְּקִדְמִיתָא** - באה השכינה, ועלתה לכל אותם המקומות שהיתה משכנה בהם מקודם לכן, **וְהוּת בְּכַת עַל בֵּית מְדוּרָה** - והיתה בוכה על בית מושבה, הוא הבית המקדש שנחרב, **וְעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאָזְלוּ בְּגִלּוּתָא** - שהלכו בגלות, **וְעַל כָּל אֵינוֹן צְדִיקֵי וְחֲסִידֵי דְּהוּוּ תַּמָּן, וְאַתְאֲבִידוּ** - ועל כל אותם החסידים והצדיקים שהיו שם בגלות, ונאבדו.

ושואל, **וּמִנָּן** - ומנין לנו שבוכה על בני ישראל שגלו, ועל הצדיקים שמתו, ומשיב, **דְּכְתִיב** - שנאמר (ירמיה לא יד), **'כֹּה אָמַר ה' קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמָע נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים רַחַל מִכְּבָה עַל בְּנֵיהָ, וְהָא אַתְמָר** - והרי נבא, ש'רחל' רומזת על השכינה הקדושה, והיא 'מבכה על בניה', **וּבְכִדִין** - ואזי, כאשר השכינה עולה ממשכנה הראשונה, **קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׂאִיל לָהּ לִשְׂכִינְתָּא** - הקדוש ברוך הוא שואל את השכינה, **וְאָמַר לָהּ, 'מַה לָּךְ' שְׂכִינָה הַנִּקְרָאת 'אִיפָה', 'כִּי עָלִית כָּלְךָ לַגָּגוֹת'**, כלומר, למה עלית ממקום למקום.

וממשיך לומר כי לא בלבד שהשכינה עצמה מבכה על בניה, אלא כל הצבאות והחלקים השייכים אליה, גם כן בכו עמה, וגם הם עלו עמה ממשכנה התחתון:

ושואל, **מַהוּ שְׂכִתּוּב 'כִּי עָלִית כָּלְךָ לַגָּגוֹת', דְּהָא** - שהרי אם כתוב **'כִּי עָלִית לַגָּגוֹת'**, בלא תיבת **'כָּלְךָ' סִגְיָא** - די זזה, שהרי השכינה איננה דבר גשמי שחלקו יכול להיות במקום זה וחלקו השני במקום אחר, אלא אם היא עולה ממקום למקום אזי עולה כולה, ואם כן **מַהוּ שְׂכִתּוּב וְהַדְגִישׁ 'כָּלְךָ'**. ומשיב, שכתוב **'כָּלְךָ' לְאֶכְלָל בְּהַדָּה כָּל חִילִין וְכָל רְתִיכִין אַחֲרֵינוּ** - לכלול עם השכינה את כל הצבאות והמרכבות האחרות של המלאכים, שהם חלקים מהשכינה, **דְּכֻלְהוּ בְּכוּ עֲמָה עַל חֲרַפְּנָא בִּי מַקְדָּשָׁא** - שכולם בכו עמה על חורבן בית המקדש, ולכך הדגיש תיבת **'כָּלְךָ'** לומר, שגם החלקים ששייכים לשכינה שהם המלאכים עלו ממקום למקום, ובכו על חורבן בית המקדש.

במאמר שלפנינו יתבאר, כי בשעה שבית המקדש היה קיים היו הנביאים מתנבאים על ידי ספירות נצח והוד שהתלבשו בספירת מלכות שהיא השכינה הק', אך בשעת החורבן עלתה השכינה וצבאותיה מבית המקדש למעלה, ובכתה עליהם, ואז ניחמה הקב"ה. עוד יתבאר, כי בזמן הבית שרתה שכינה בבית המקדש על ידי הקרבנות, וכך התברכו עליונים ותחתונים, אבל בגלות אין לך יום שאין בו קללה, ומסיים, בהבטחת הקב"ה שגאלנו בשמחה ובבכי.

הפירוש הראשון שלפנינו, מבואר באריכות במסכת תענית (טז.), והובא כאן בקוצר אמרים כפתחה לפירוש השני, שנדרש על דרך הסוד:

רבי חזקיה פתח ואמר לפרש את הפסוק (ישעיה כב א), **'מִשָּׂא גִיא חֲזִיוֹן מַה לָּךְ אִיפָה כִּי עָלִית כָּלְךָ לַגָּגוֹת'**, ואומר, **תָּא חֲזִי** - בוא וראה, **הָא אוקמוה** - הרי העמידו חז"ל (תענית כט.), **דְּבִזְמַנָּא דְּאַתְחַרַּב בִּי מַקְדָּשָׁא, וְהִי מוֹקְדִין לִיה בְּנִירָא** - שבזמן שנחרב בית המקדש, והיו שורפים אותו באש, **סִלִּיקוּ כָּל אֵינוֹן כְּהִנִּי עַל כּוֹתְלֵיהוֹן דְּמַקְדָּשָׁא** - עלו כל אותם הכהנים על כותלי בית המקדש, **וְכָל מַפְתָּחִין בִּידֵיהֶם** - וכל מפתחות של בית המקדש בידיהם, **וּבְכוּ וְאָמְרוּ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד הֵכָא הוּיָא גִזְרִין דִּילָךְ** - עד כאן היינו גזברים שלך, **מִכָּאן וְאֵילָךְ** שאתה מחריב את בית המקדש, מה לנו עוד להיות גזברים, **טוֹל דִּילָךְ** - קח את המפתחות שלך, וזה מה שאמר הכתוב **'מִשָּׂא גִיא חֲזִיוֹן'** שהנביא ניבא על בית המקדש, **'מַה לָּךְ אִיפָה'** הכהנים, **'כִּי עָלִית כָּלְךָ לַגָּגוֹת'** של בית המקדש.

השכינה נקראת 'גיא חזיון' שעל ידה רואים את הנבואה ומבאר את הפסוק על דרך הסוד, במה שנודע שהנביאים קבלו את נבואתם מנצח והוד של פרצוף זעיר אנופי, והשפע התלבש בלבוש של מלכות, ואז קיבלו את השפעת הנבואה דרך המלכות:

אָבֵל עתה נפרש באופן אחר את פסוק **'מִשָּׂא גִיא חֲזִיוֹן מַה לָּךְ אִיפָה כִּי עָלִית כָּלְךָ לַגָּגוֹת'**, ומפרש, **תָּא חֲזִי** - בוא וראה, מה שכתוב **'גִּיא חֲזִיוֹן, דָּא שְׂכִינְתָּא דְּהוּת בְּמַקְדָּשָׁא** - זו השכינה, שהוא ספירת מלכות שהיתה שורה בבית המקדש, ומפרש, **וְנִקְרָאת השכינה 'גיא חזיון', משום דְּכָל בְּנֵי עֲלָמָא, מִינָהּ הוּוּ יִנְקִין וְנִקְוֹ דְּנִבְּוֵאָה** - שכל בני העולם, היו יונקים וניקת הנבואה מן המלכות.

ומוסיף לבאר, **דָּאף עַל גַּב דְּכָל נְבִיאִין, קָא הוּוּ מִתְנַבְּאִין מֵאַתֵּר אַחְרָא** - אף על פי שכל הנביאים היו מתנבאים ממקום אחר, כלומר, ששפע נבואתם הגיע מנצח והוד, מכל מקום אין זו סתירה למה שאמרנו, שהרי גם **מִגִּוּוּה הוּוּ יִנְקִין נְבִוְאָתְהוֹן** - מתוכה, כלומר מספירת מלכות, היו יונקים נבואתם, משום שהשפעת נצח והוד ירדה למלכות, ומשם לנביאים, ומסיים הטעם, **וְעַל דָּא, אַתְקֵרִי אִיָּה** - ועל כן נקראת המלכות שהיא בתחתית המדרגה **'גִּיא חֲזִיוֹן'**, משום שהיא 'גיא' ומקום נמוך, ועל ידה רואים את 'חזיון' הנבואה מנצח והוד.

עתה מפרש תשובת השכינה על שאלת הקדוש ברוך הוא לשכינה:

ומפרש, **ובגין כך** - ומשום כך שאל הקדוש ברוך הוא את השכינה, **'מה לך איפה'**, כלומר, למה עליית ממקום למקום, ובכית ביחד עם המלאכים על גלות

בני ישראל, ומיתת הצדיקים בגלות, והשיבה ואמרה השכינה **קמיה** - לפני הקדוש ברוך הוא, **וכי בני בגלותא** - בגלות, **ומקדשא אתוקדא** - ובית המקדש נשרף, **ואנא מה לי הכא** - ואני השכינה מה לי להיות כאן למטה, ולכן עלייתי למעלה.

ועתה ממשיך לפרש את הפסוקים שכתובים לאחר 'משא גיא חזיון' וגו', שהשכינה אמרה פסוקים אלו להקב"ה, והקב"ה ניחם אותה:

ומפרש, **שריאת ואמרת** - התחילה השכינה ואמרה לאחר החורבן את

הפסוקים (ישעיה כב ב), **'תשואות מלאה עיר הומיה קריה עליזה חלליה לא חללי חרב ולא מתי מלחמה, כל קצינא נדדו יחד מקשת אסרו כל נמצאין אסרו יחדו מרחוק ברחו, על פן אמרתי שיעו מני אמר בפכי אל תאיצו לחמני על שד בת עמי' (וגו')**, ומשמעות הפסוקים שבכתה השכינה על גלות בני ישראל, ומסיים, **והא אוקימנא** - והרי ביארנו, **דקודשא בריה הוא אמר לה** - שהקדוש ברוך הוא אמר וניחם לה לשכינה, (ירמיה לא טו) **'כה אמר ה' מגעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעלך' נאם ה' וישבו מארץ אויב' (וגו')**.

בשעה שבית המקדש היה קיים והיו מקריבים קרבנות, היתה השכינה שורה בבית המקדש, ועל ידי זה באו ברכות בעליונים ובתחתונים, לכן בשעת הגלות אין לך יום שאין בו קללה

ומוסיף, **ותא חזי** - ובוא וראה, **מיומא דאתחריב בי מקדשא** - מיום שנחרב בית המקדש, **לא הוה יומא דלא אשתכח ביה לוטין** - לא היה יום שלא נמצאו בו קללות, והטעם הוא, **בגין דכד בי מקדשא הוה** - משום שכאשר בית המקדש היה קיים, **הוה ישראל פלחין פולחניו** - היו בני ישראל עובדים עבודות במקדש, **וקרבין עליון וקרבינו** - והיו מקריבים עולות וקרבנות, ועל ידי זה **שכינתא שריא בבית מקדשא עליהו** - היתה השכינה שורה בבית המקדש על

בני ישראל, **כאמא דרביעא על בנייא** - כאם הרובצת על בניה, השומרת אותם מן המזיקים, **והוה כל אנפין נהירין** - והיו כל פניו של הקדוש ברוך הוא מאירים לשכינה, **עד שנמצא על ידי זה דאשתכחו ברכאן לעילא ותתא** - שנמצאו שהיו ברכות למעלה ולמטה, **ולא הוה יומא, דלא אשתכח ביה ברכאן וחדון** - ולא היה יום בבית המקדש שלא נמצאו בו ברכות ושמוחות, **והוה ישראל שראן לרחצן בארעא** - והיו בני ישראל שרויים לבטח בארץ, **וכל עלמא הוה אתון בגינייהו** - וכל העולם היה ניזון בשבילם.

ומסיים הטעם, אבל השתא דאתחריב בי מקדשא - עתה שנחרב בית המקדש, ואין לנו מקדש להקריב בו קרבנות, **ושכינתא עמהון בגלותא** - והשכינה הלכה עמהם בגלות, ולכך אין הארת פנים של הקדוש ברוך הוא על ידי מעשה הקרבנות, לכן **לית לך יומא דלא אשתכח ביה לוטין** - אין לך יום שלא נמצאים בו קללות, **ועלמא אתלטיא** - והעולם מקולל, **וחדון לא אשתכחו לעילא ותתא** - ואינם נמצאים שמחות לא למעלה ולא למטה.

ומסיים בהבטחה, ואומר, **וזמין קודשא בריה הוא** - ועתיד הקדוש ברוך הוא, **לאקמא לה לכנסת ישראל מעפרא** - להקים את כנסת ישראל מן העפר, **כמה דאתמור** - כמו שנתבאר, **ולמחדי עלמא בכלא** - ולשמוח את העולם בכל, **כמה דאת אמר** - כמו שנאמר, (ישעיה נו ז) **'והביאותים אל הר קדשי ושמוחתים בבית תפלתי עולתיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי פי בתי' בית תפלה יקרא לכל העמים' (וגו')**, הרי שכשיחזרו מהגלות יהיה שמחה.

ובכתיב - ועוד כתוב, (ירמיה לא ח) **'בבכי יבואו ובתחנונים אובילים'**, ומפרש, **כמה דבקדמיתא** - כמו שמקודם, כשיצאו לגלות היה על ידי בכיה, **דכתיב** - שכתוב (איכה א ב), **'בכה תבכה פלילה ודמעתה על לחיה'**, הכי נמי לבתר - כך גם אחר כך, כשיגאלו מן הגלות, **בבכי יתחדדון** - יחזרו לירושלים, **דכתיב** - וכמו שכתוב בפסוק דלעיל, **'בבכי יבאו' וגו'.**

ובגין כך 'מה לך איפה', אמרה קמיה, וכי בני בגלותא ומקדשא אתוקדא ואנא מה לי הכא.

שריאת ואמרת (ישעיה כב ב) 'תשואות מלאה עיר הומיה קריה עליזה חלליה לא חללי חרב ולא מתי מלחמה, על פן אמרתי שיעו מני אמר בפכי' (וגו'), והא אוקימנא דקודשא בריה הוא אמר לה (ירמיה לא טו) 'כה אמר ה' מגעי קולך מבכי' (וגו').

ותא חזי, מיומא דאתחריב בי מקדשא, לא הוה יומא דלא אשתכח ביה לוטין, בגין דכד בי מקדשא הוה קיים הוה ישראל פלחין פולחניו, וקרביין עליון וקרבינו, ושכינתא שריא בבית מקדשא עליהו כאמא דרביעא על בנייא, והוה כל אנפין נהירין עד דאשתכחו ברכאן לעילא ותתא, ולא הוה יומא דלא אשתכח ביה ברכאן וחדון, והוה ישראל שראן לרחצן בארעא וכל עלמא הוה אתון בגינייהו.

השתא דאתחריב בי מקדשא ושכינתא עמהון בגלותא לית לך יומא דלא אשתכח ביה לוטין, ועלמא אתלטיא, וחדון לא אשתכחו לעילא ותתא.

וזמין קודשא בריה הוא לאקמא לה לכנסת ישראל מעפרא, כמה דאתמור, ולמחדי עלמא בכלא, כמה דאת אמר (ישעיה נו ז) 'והביאותים אל הר קדשי ושמוחתים בבית תפלת' (וגו').

ובכתיב (ירמיה לא ח) 'בבכי יבואו ובתחנונים אובילים', כמה דבקדמיתא דכתיב (איכה א ב), 'בכה תבכה פלילה ודמעתה על לחיה' הכי נמי לבתר בבכי יתחדדון דכתיב 'בבכי יבאו' וגו'.

נפשי צמאה לדעת
כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

